

شاهزاده کرم

مه‌حیه‌دین‌حەق‌شناس

نشر پانیذ

تهران، ۱۳۸۴

حق شناسی، محی الدین، ۱۳۰۳ -

شاره که م سنه / محی الدین حق شناس ویراستار عطا حواری نسب. - - تهران: پانیز،

۱۳۸۱

ص. ۲۲۰

ISBN: ۹۶۴-۷۱۰۵-۴۲-۸

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. شمر کرده - - ایران - - قرن ۱۱. الف. عنوان.

ح ۶۷ ۶۱۳/ PIR ۳۲۵۶/ ش ۶۷۳ ح ۸۵۹/۲۱

۱۳۸۱

۹۱۹۹ - ۸۱ م

کتابخانه ملی ایران

نشر پانیز

□ ناسنامه‌ی کتیب

نیوی کتیب	:	شاره که م سنه
نوسهر	:	مه‌حیه دین حه‌ق شناس
ویراستار	:	عه‌تا حه‌واری نه‌سب
پنداچو ونه‌وه و هه‌له‌گیری:	:	نه‌فشین به‌هاری زه‌ر
پیت چن	:	ناشنا، سنه
نوبه‌ی چاپ	:	نه‌وه‌ل - سال ۸۴
تیراژ	:	۲۰۰۰ به‌رگ
چاپخانه	:	دالاهو
شابک	:	۹۶۴-۷۱۰۵-۴۲-۸

ISBN: 964-7105-42-8

بلاوکه‌ره‌وه	:	شاره کتیبی میدیا
ته‌له‌فون	:	۰۹۱۸۳۷۱۵۹۰۷ - ۲۲۲۸۳۲۷

سنه شه‌قامی شه‌هیدان شاره‌دوکانی عیزه‌تی

پیرست

۳۱	سنی دوکتور سنییی	۸	عەتا حەواری نەسەب
۳۱	دوکتور سەعی خان	۱۱	مەحیدین حەقشناس
۳۲	دوکتور واسعی	۱۴	مەحیدین حەقشناس
۳۲	مەنسورزادەیی کوردستانی		پیشکەش بەشارە کسەم سەنی
۳۳	مەرحووم روکولنیسلام	۱۶	خوێشەوێس
۳۳	مەرحووم سەعی دیوان	۱۶	ئەکەفمە رینگە
۳۴	مەرحووم میرزا ئەولباقی مودیری	۱۷	ئاوێر گەورە
۳۵	مەرحووم مەلا حەسەن خەتات	۱۸	دەنگخوێش رینگە کەت
۳۵	مەلا سەعدەدین شەهابی		باقی سەیرانگا و ئاسیاوێ کان ئاوێر
	مەرحووم سەیی بەهای شەمس	۱۸	گەورە
۳۶	قورەیشی	۱۹	یاد شەوێک لە ئاسیاوێکتا
	مەرحووم میرزا عەبدوللای پەیوەندی	۱۹	بەفرە چالە کان و باقی شۆنە کان
۳۶	(نەو بەخت)	۲۰	ئاوێر بوو چک
۳۷	مەرحووم حاجی باوای دیان ساز	۲۱	باقی جینگە و باخە کان ئاوێر
۳۸	شیخ حەمەو مین ساعەت ساز	۲۳	تیمە و بۆ ناو شار
۳۸	شیخ توفیق سەدری ساعەت ساز	۲۳	خەسراوای قەیم
۳۹	شیخ حەمە سادق وەلیدی	۲۴	خەسراوای ئیمیرۆ
۳۹	مەرحووم سەیی موحسین	۲۴	باخگەل مەشهوور سەنە
۳۹	ئوستاد بورهانه دین حەمدی	۲۵	چەم گریاشان و ئاغەزەمان
۴۰	بابا شیخ مەردۆخ روخانی	۲۵	باقی شۆنە کان
۴۰	میرزا حەمەو مین بەتخابی	۲۷	بگەرم لە شۆن باقی شۆنە کان
۴۱	شیخ فەخرەدین غەریق	۲۹	ئینسانگەل نابغە و نوخەیی سەنە
۴۲	مەرحووم حەواری نەسەب	۳۰	مەرحووم مەردۆخ
	مەدرەسە گەل سەنە لە دەورەیی	۳۰	مەرحووم سەیی ئەحمەد حەکا

۷۰	حه مه ی کاشامرا زالو و فروش	۴۲	مه شرو و تیه ته و تا شاریوهر بیس
۷۰	باقی دوو کانداره کان بهر حمام خان و	۴۴	مه دره سه گه ل دهوهری ره زاشا
۷۰	مزگت دارو غه	۴۵	ته و ه لین ده بیرستان سنه
۷۱	بان یه خه چال	۴۶	بونیا نگوزار و مو غه لم
۷۲	کاسه ی مسه فای ییسانه وان	۴۷	تاجر گه ل ته و دهوهره
۷۳	به رمال وه کیل	۵۱	ناو مزگنگه ل شار سنه
۷۶	باقی شونه کان بهر مال وه کیل	۵۲	مزگت دارو لیحسان یا جانیعه
۷۷	عوزرای مووسایی		جهامعت موده رس و نه قی مزگت
۷۸	نانگه ل ته و دهوهره	۵۴	دارو لیحسان و باقی مزگت کان
۷۸	نان ئیسه	۵۷	سنه تگه رگه ل مه شهوهر سنه
۷۹	غه زاکه ل قه دیم	۵۸	مه رحووم سوا مه جی نه عمه تیان
۸۰	غه زاکه ل ئیسه	۵۸	سوا عه بدوللای شیرین دهس
۸۱	بازهم برومه و بو بان یه خه چال	۵۹	هونه ر خه راتی و ناو خه راته کان
۸۱	بانه و سان		مه رحووم ئامحه مه و عوزار
۸۲	دماره کۆل ته و زه مانه و...	۶۰	(سکوونه تی)
۸۳	رو حیه و ره فشار مه رد م	۶۲	کارگه لی وایسه نه ماگه
۸۴	له ته که مه رد م خراوا چون	۶۲	سه رته پوله
۸۵	بازاری ته و وه خته		پیانگ گه ل ناو دارو کاسبگه ل
۸۶	ناو باخگه ل سه رنوی و...	۶۲	سه رته پوله
۸۷	باخه وانه کان	۶۴	مه لا ساله ح نایینا
۸۸	خودوود و مه رز باخگه ل سه رنوی		مه رحووم ئاسه ی که ریمی
۸۸	کانی و کاریز سه رنوی	۶۴	قه لا چوارلان
۸۸	ناو هه نگوهره کان باخگه ل	۶۴	کاحه مه ی حه فت ده رمانه
۹۰	مه زه و تام میوه ی قه یم و...	۶۵	حاجی محه مه و واکسی
۹۱	جاده ی سنه و ریگه ی هاتن و...	۶۶	به رمال ته و له سه ن ته شه موولی
۹۲	ته و وه لین گاراج سنه	۶۸	به ر مزگت دارو غه و حمام خان
۹۲	گاراج گۆران		مه رحووم سه ی شه ریف ده و افروش و
۹۳	گاراج ژورژ مه سینی	۶۸	ناو ده واکانی

کائیرایم بهر دووکانه کان ۱۲۸	ئەووەلین ماشینی وارد ۹۳
سانیه خانم تەونکەر مەشهور ۱۲۹	ناو شووقیرە کان ۹۳
کووبرای تەونە گەرو سیار ۱۳۰	دروشکە ی سنە ۹۵
زەمانە ی هەوریشم باف ۱۳۰	پالەوان نادرو هاتن ناسرە دین شا ... ۹۵
ناو چەن ژن تر تەونە گەر ۱۳۰	پالەوان و وەرزشکار ۹۸
بەر تەوانە کە ی زەمانە ۱۳۱	مەرحووم حاجی فوولادی ۱۰۱
رەنگرە زە کان ۱۳۲	مەرحووم ئاحەمە سەعی ۱۰۲
بەنیان بە چە رەنگ ئە کرد ... ۱۳۲	کا ئە ولحەمە ی پەرشان ئە حوال ۱۰۴
تە کە ی خە لێفە فە تاح ۱۳۳	کا ئە لی سووجگەر فروش ... ۱۰۵
سە ییە کان ۱۳۳	عەباسە سوور ۱۰۷
ئامە لا سارە ۱۳۴	کا جافری دەسفرۆش ۱۰۸
ئاشیخ ئەو بە حمان مۆتەرە جم . ۱۳۵	حاجی مەجی تەووق فروش ... ۱۰۹
قاو خانە ی قەو پال و دەنگە ی ... ۱۳۵	کاسبگەل خوە شتاو ۱۱۰
مەرحووم ئافەرە ج لا هووری .. ۱۳۷	دوکاندارە کان بەر مزگت والی ۱۱۰
لەبیر بردنەو ی سونە تە کانمان . ۱۳۷	دورە لی ۱۱۱
خە لک بۆزە ماوەن چۆن ۱۳۸	گۆرانی حەمە کە چە لی ۱۱۱
ئەو ژنگە لە وا دەعوەت ۱۳۹	بەر لە سە ی ئەسکەر ۱۱۴
ئەو کە سە وا ئیسە دەعوەت ۱۴۰	باقری سیا ۱۱۶
شیرینی خوەران ۱۴۱	چەن بە یتی لە پا دیواری وا ۱۱۷
خەنە بە نان ۱۴۲	بازەم برۆمەو بۆ بان یە خە چال . ۱۱۷
وەو ی ئە بر یا حمام ۱۴۳	باجی ئیساف و کل نیان ۱۱۹
ئارایش وەو ی ۱۴۴	کەو خان ی و کا حەمە رە حیم ... ۱۲۰
هاوسای ئەو وەختە و هاوسای ... ۱۴۵	کایە ی مئالە کان ۱۲۱
کۆمە ک هاوسا گەل لە زە ماوە نا . ۱۴۵	ئەسپا بازی ئەو دەو رە ۱۲۲
کوانگ بە ستن و تە هیە ی ... ۱۴۶	شەوگەل دوا ی کایە ۱۲۳
خوە رشت زە ماوەن ۱۴۸	شەوگار پاییز و زمسان ۱۲۵
شەوگەر ۱۴۹	راز و حە کایە ت ۱۲۶
حمام رووین زاوا ۱۵۱	بەر دووکانە کان قە تار چیان ۱۲۶

۱۸۲	فەزای سەحرا چۆن بوو	۱۵۲	رۆژ زەماوەنە کە
۱۸۳	وەخت گەڕایانە وە لە سەحرا	۱۵۳	پەزیریایی نەهار
۱۸۵	سەحرا رووین مووساییە کان	۱۵۳	بە شۆن نەهارا
۱۸۶	تفاق پاییز	۱۵۴	مارە برین ئەو وەختە
۱۸۷	پیشواز لە زمسان	۱۵۶	عەقد کونان ئیسە
۱۸۷	تارژەنە کان	۱۵۷	خەر جگەل فیرۆ
۱۸۸	مەستوورە ی مەستان	۱۵۷	خەلاتی وەوی
۱۸۹	لە قەب لە ئەو زەمانا	۱۵۸	رووینە شۆن وەوی
۱۹۳	چەن نە فەری تر کە هەر کام	۱۵۹	وەوی لە مال باوک ئەهاوری
۱۹۵	مووساییگەل سنە	۱۵۹	هاتو چوون مەردم لە ناو شارا
۱۹۷	حە کیم و دوکتور گەلنی کە ناو	۱۶۱	وەویە کە بە پا ئەبریا بو مال زاوا
۱۹۸	حە لیمە مووسایی و	۱۶۱	زاوا ئەهاتە پیشواز
۱۹۸	حە جامەت و پشت گوێچکە	۱۶۲	وەویان وارد ناو حەوش ئە کرد
۲۰۰	مە سێحیە کان سنە	۱۶۳	پایە تاز وەوی
۲۰۱	شێوە گەل قسە کردن لەو زمانا	۱۶۴	وەوی ئەبریا ناو ئوتاق
۲۰۳	ناو لاتە کان ئەو دەورە	۱۶۴	هەرزانی برا زاوا
۲۰۴	ناو دارە بێ ناوە کان	۱۶۵	خەلکە کە خوا حافزیان ئە کرد
۲۱۳	قسە ی تر خوەش لە ئەسکەر	۱۶۶	مالە کە خەلۆد ئەو
۲۱۴	بازەم لە قسە گەل ئەسکەر	۱۶۶	رۆژ حەفتە ی زەماوەنە کە
۲۱۵	برۆمە و سەر وەخت باقی	۱۶۷	پەزیریایی رۆژ حەفتە
۲۱۵	دۆمە کان	۱۶۷	ناو مو تر بە کان ئەو دەورە
۲۱۷	لە بیر بردنە وە ی سونە تە کان	۱۶۸	خەتە نە سووران
۲۱۸	حورمەت گە وەرە گەل لای	۱۷۰	ئاگر شەو نە ورۆز
۲۱۹	سە وقات تە مەدون	۱۷۱	شەو چلە ی زمسان
۲۲۱	خوا حافزی لە سنە	۱۷۳	سونە تە جەژنە کان
۲۲۴	بیرە وەری لە مە یان ئیقبالە وە	۱۷۷	جەژن قوربان
۲۲۴	پارک بازی ئە تفال	۱۷۸	سونە تە سەحرا رووین
۲۲۵	مە یان ئیقبال	۱۸۱	سفیح سەلات و سەحرا
		۱۸۱	رۆژگەل جمعی سەحرا

له نەرد دنیا دەسێکم نەگرد
مۆره‌که‌ی به‌ختم دايم گينه‌ی کرد
ئیمسال که عومرم گه‌یه شه‌س و شه‌ش
هه‌م نه‌فشارم به‌ست هه‌م دوشه‌شم هاورد

وقتی زمان که روزهای عمر ما را می‌رباید و شادیهای ما را غارت می‌کند، چیزی جز یاد گذشته برای ما باقی نخواهد ماند، شادیهای گذشته هستند که می‌توانند شادیهای ما را تازه کنند.
فراموش مکن که زمان آینه زرّینی است که همه‌چیز را می‌سوزاند. برای آنکه شادیهای من و تو را نسوزاند، باید در زیر سقف یادهای گذشته پناه گیریم. در آن حالت می‌توان به شادی و فراموشی دست یافت.
آندره ژید

به ناوی خوا

به در پڑایی تمهمن، رابوردوو، یا بلین بیره وهری رابوردوو له میسک و گیاندا کۆ ده بیته و ناوه ناوه له ناکاو، به دیتیک، بیتیک خه یالیک یا وشه به ک سهره لده دات و شه پۆلی تیک ئالآوی یاده کان گه مارۆت ده دهن و دواي تاوی ئوقم بوون، به فرمیسکی، هه ناسه یی، زه رده خه نه یی، ده ست لی هه لده گرن. نه مجار نیازیک له ده روون دا دیته دی: گه رانه وه بۆ رابوردوو. هه زار خۆزگه و ئاوات به دلدا دی. بریا ده پۆشتمه وه بۆ نه و رۆزگارانه، هه موو نه و دۆست و خزم و باب و بابیره م که ئیسا نه ماون، ده دیته وه وه کوو جارن له گه لیانا ده بووم. خۆزگه مندا ل ده بوو مه وه وه له کوو چه و کۆلانی نه و کاته دا به ئاره زوو یاریم ده کرد. با ده گه رانه وه قوتا بخانه وه له سهر کورسی فیربوون داده نیستم و زیده تر که لکم له زانستی مامۆستایانی ئازیزو به نرخ وه رده گردت. یا به تیو شاخ و ده شت و میرگ و دارستانه کانی نیشتمان دا ده گه رام و جاریکی تر هه وای پاک و بۆن و بهرامه ی گۆل و گیای به هاری ناویه رم هه ست پی ده کرده وه. به لām نه مانه ئاره زووی نه گونجاون و قهت ده س ناکه ون. له هه موو بۆره کانی زینم دا ده سته و به خه ی نه و بیره وه ریانه بووم تا چه ند سال له مه وه بر واته پاییزی سالی ۱۳۷۱ی هه تاوی، زۆر به ریکه وت کاسیتیکم له لایه ن براده ریکه وه ده ست که وت که شاعیری ناسک خه یالی سنه یی، مامۆستا مه حیه دینی حه ق شناس تو ماری کرد بوو.

کاتی بۆ به که م جار نه و شریتم ییت، هه ستیکی به برستی ئۆستا لۆزیانه سهر تا پای میسک و له شمی دا گرت و چه ن جار بی نه وه ی به موئی فرمیسکی شادی و خه قهت و شانازی و تیکشکان به چاواندا هاته خوارئ. هه رچه ند بۆ خوم زۆریه ی نه و با به تانمه نه دیبوو یا نه میستوو، وام ده زانی هه موویان له خوینمدان و سهر له نری سهر هه لده دهن و به رۆحمدا ده گهرن و هه ناسه و هه نیسکم لی هه لده ستین.

نه و کاسیته گاریگه ریه کی زۆری کرده سهرم و هه ستم کرد نه مه به ره هه میکی پیروژه و هه تا هه تا ده مینی. بۆیه هاتمه سهر نه و بریاره که نه بی به جوانی و

رېښک وپنځی، به ده سنی بسپوری هم کاره، له تیراژیکي زوردا دهرېچیت و بگه یه ته ده سنی جه ماوه ری کورد.

له ماوه یی چهنه مانگ دا نه و کاسیتمه بو زور کس له دوست و ناشناو خزم و کس و کار له ژن و پیاو و پیر و گهنج، داده ناو کار تیکردنی نه و شیعه خوش و هه ست بز و یتانه م له وان دا ده دی.

به سالاچه کان زور تر ده گریان و تا دوا یی نه واره که وزه یان لیه نه ده هات و له گهل شیعه کانا ده گه رانه وه بو سهرده می منالی و لاهه تیان. ههنه ټیکش په زاره دایانی ده گرت و جار جار له ناخی دلوه هه ناسه یکیان هه لده کیښا. گهنجه کانیش نه گهرچی زور به یی نه و ناو و شوین و پرسم و یاسایانه یان و هیر نه ده هات و بگره له دایک و بایشیان نه ییستبو، به ته وای گویان بو ده گرت و له گهل دهنگی کا ک م هیده ا به هه مووی نه و باب ته تانه ناشا ده بوون. به راستی هیچ کورد ټیک نه بو نه و قسه خوشانه بیسی و هه سنی نه ته وایه تی و خوشه و یست کومه لگا و داب و نه ریت و کورد و کوردستانی لا نه بزوی. یو خوشم هه رچن جار که ده میسته وه، تازه تر ده بوه وه و پتر هه ستم به جوانی و گرنگی نه کرد.

هه ر له و ده مانه دا کا ک ماجدی روحانی که نه و سالا ده «ټیتشاراتی سرووش» ی تاران دا خزمه تی به میژوو و نه ده بی کورد ده کرد، نه واره که ییست و به دلوه نو و سالا هه تاسه ر نه و رایه که هه ولی له گهل بد او به شیوه کی شیواو بلاوی بکاته وه.

جا له مه به دواوه هر کی کاره که که وته سهرشانی نه و به ریزه و پاش سال و نیوی کاری به رده و ام و ماندووی نه ناسانه، به شی له هونراوه ی هه شاره که م سته یی له نه لومیکي رازاوه ی دوکاسیتی دا به دهنگی په سنی ماموستا حه ق شناس و که لک و هر گرتن له سوزو نه وای موسیقا و دهنگ خوشه سنییه کان و نه خشیکی جوانی هونه ر مهنه «کا ک هادی زیاته دینی» خسته به رده سنی هوگران و خه لکی تامه زرو ی نه ده بی کورد. ده هه زار نوسخه ی نه و نه لوم به له ماوه یه کی کورت دا فروشراو هه زارانیسی لی کوپی کرا.

تا چند سال له هم مو مال و کۆرو کوپوونه و هی کوردانه دباسی شو کاره
مه زنه و ناوه رو که خوشه که ی بیوه شه و چهره و هه رکه س به پئی ته مه ن و
بیره و هری و پاده ی شاره زایی و تیگه یشتنی له بابه ته کان، جوړی لیکسانی
ده داوه. هه زاران نامه و تله فون و تله گرافی ئافه رین و پیروزبایی بو کا ک مه حیه
ناردراو خه لک ئه مه گناسی خویان سه باره ت به م خزمه ته بی وینه به ده رپری.
هه روه ها کا ک مه حیه بو کۆرو کۆمه لیک زور بانگ ده کراو له و ریزگر تانه دا
سه باره ت به به ره مه به نه رخه که ی باسی ده کرد.

سالی ۱۳۷۸ ی هه تاوی سه رجه می شیعه کانی «شاره کم سنه» له کتییکی
سه د لاپه ره ی دا له لایه ن «نه شری زیاره» وه چاپ کرا. «ئیتشاراتی
سروش» یش سه ر له نوئی کاسپته کانی بلاو کرده وه.

«شاره کم سنه» ئیستا بۆته ناسنامه ی سنه و خه لکی کورد ناویشانی شاخ و
کانی و باخ و شوینه واره کۆنه کان و ژنو پیاوه ناودارو بی ناوه کان و
قه خۆشه کان و په سم و یاسا فولکلور و زمان و زاراو و زور بابه تی تری لی
وه ده گرن.

به لام به رای من «شاره کم سنه» زور له مانه زیاتره و شایانی پامان و باسو
لیکۆلینه ی زانایان و توپزه رانه. ده کری ئه سه ر شه و که سایه تیانه که له م
هونراوه دا ئامازه یان پئی کراوه، سه دان لاپه ره بنووسری. له پیاوه تی پالەوان
نادرو به سه رهاتی عاشقی سووتا وه کوو حه مه که چه ل، شانوو فیلم و رۆمانی
جوان و به تام و چیژ دروست بکری. سه حراچوون و زه سه و نه د و هه لپه رکی و
داب و نه ریتی جه ژنه کان و شه و زمسان و بانه و سان و یاریه کان و گۆزانیه کان و...
ده به نه هه وینی ده یان و تارو پرۆژه و لیکۆلینه و هی به نه رخه کۆمه لایه تی.
هیوادرم ماموستایان و روشنبیران و لاوه دلسوز و تیکوشه ره کانمان به
سه رنجیکی وردیستانه وه سه یری ئه م به ره مه به کن، چون به راستی هه یچی له
«حه یده ربایی» شه هریار، شاعیری تورکی ئیرانی که متر نیه!

عه تا حه واری نه سه ب

رێبه ندانی ۱۳۸۳ ی هه تاوی